

Avstrijo in Ogersko domišljujejo za grajščino, kateri so oni sami lastniki, vsi drugi narodi pa le njim tlačani.

„Strah je dobra reč“ — pravi star pregovor; strah je tudi mogočen gospodar, kajti skušnja uči, da združi popolnoma nasprotne elemente. Vsaj je dokazano, da se ob povodnji na kaki višini zberó take živali, ki se sicer do smrti preganjajo, in da volk, če pride v hlev med ovce in se vrata za njim zapró, se stisne v kot in ne stori ovcam nič.

Tak strah je tudi združil Nemca in Magjara, ki sta si o mirnem času huda protivnika bila. Vsaj je vsemu svetu znano, da so Dunajčanje pred l. 1848. cele kupe smešnih pravljic (anekdot) imeli o Magjarih, ki so jih za največje bedake proglasovale; dandanes pa jih čislajo za razsvitljene sodružnike.

Ni nas volja preiskavati, v kolikem je ta strah Nemcev in Magjarov pred „slovanskim morjem“ opravičen; a toliko je gotovo, da si tega „bav-bava“ bolj strašnega mislijo, kakor je.

Strah pred slovanstvom v Evropi ni nova prikazen; imel ga je že Napoleon I., ki je izrekel, da „o 50 letih bo Evropa ali moskovitska (slovanska), ali pa republikanska.“ To prerokovanje se sicer ni še spolnilo, vendar pa Nemcem in Magjarom vedno po ušesih šumi in jih dela tako slepe, da že v Turčiji vidijo močno jéz „slovanskemu morju“. To posebno veljá o Magjarih, o katerih so Nemci sami prepričani, da jih valovi tega morja gotovo požró — prej ali slej.

Strah je pa tudi smešna reč, ker je povod temu, da se človek v marsičem prenaagli in pride popolnoma ob pamet. Iz tega izvirajo menda vse simpatije olikanih ljudi do Turkov — izvzemši Angleško, ki Turčijo brani iz samopridnega namena. Ta kurja slepota je taka, da jim kaže Rusa v podobi strašne zveri, Turka pa v podobi lovca, ki tej strašni pošasti pretí s smrtno kroglo. Jemlje jim pa tudi pamet, ker, če bi je le še količkaj imeli, lahko bi umeli, kako strašen bi bil Turčin vsemu svetu, ako bi imel tako moč, kakor jo ima Rus. Pametnim ljudém se zdi Rus velikansk, pa kroták slon, ki le tistega pomendrá, kateri ga zdraži — Turčija pa krvoločen ris, ki morí in morí, dokler ima kaj, če tudi le iz veselja do mesarstva. Kaj, ko bi ta ris postal slon!

Strah je pa slednjič tudi žalostna reč, ker dela ljudi krivične. Kaj družega, ko krivica, je že ta strah pred slovanstvom sam na sebi? Ali ne kaže slovanstva v podobi vse požirajoče, vsaki omiki nasprotne pošasti, zoper katero nobeno orožje ni prehudo? Je li se tako orožje ne rabi povsod in vselej zoper Slovana, kjerkoli se prikaže? Ali se s tem ne godi huda krivica Slovanom, ki so, kakor zgodovina vseh vekov spričuje, mirni ljudje in nikomur ne storé nič žalega, ampak le preradi in pogosto še pokorni služijo tujim elementom — tlačilcem svojim? Kdor preži na tolovaja, bo streljal tudi po svojem prijatelji, če ga v temi zagleda pred hišo. Koliko krivic so prestali Slovani že zavoljo tega strahu! Kako žalostno pa je, da so pri narodih, ki se ponašajo z omiko, še strahovi tako mogočni!

Magjari — pravijo — so najbolj razpostavljeni valovom „slovanskega morja“. Mi tega ne tajimo; ako mora biti, bode tudi. Nek nemšk pregovor pa pravi: „kar ni močno, da se vzdrži, zasluži, da se pogubi.“ Koliko narodov je v preteklih stoletjih že poginilo, ker v sebi niso imeli dovolj moči, da bi se ohranili! Magjari so si sami svesti, da se valovom slovanskim za trdno ne bodo mogli upirati — tudi potem ne, če jim kot zavezniki priskočijo Nemci, ki res zdaj pravijo, da so Magjari podobni kobili mostú, ob kateri se slovanski

valovi razbijajo in katero zategadel mora podpirati vsa Evropa.

Toda naj se tolažijo Magjari in njihovi prenapeti prijatelji! Če prav bi privreli slovanski valovi, ne bodo vtopili vsega pod-se, ampak prizanesljivi bodo. Slovan je dobra in pravična duša, ki še prevečkrat daje milost tam, kjer bi bila stroga ostrost na pravem mestu. Ako tedaj kedaj „slovansko morje“ poplavi Magjare, ne bo tam nastalo nerodovitno, smrdljivo močvirje, ampak rodovitna zemlja, katero bo obdelovala pridna roka, in kjer bo vladala pravica in milost.

Turška politika — muhasta.

Et meminisse juvat.

Kaj navadna prikazen v zgodovini narodov je ta, da se nekatere dogodbe večkrat ponavljajo. Ta prikazen je naravna, ker narodi nikdar hipoma ne izgubé vseh svojih posebnosti, svojih šeg in navad, katere pa zopet provzročujejo to, da se marsikaj pri njih ponavlja.

Turka posebna lastnost je ta, da mu drugoverec ni človek, ampak „gjavr“ — pes — prasè. Ni tedaj čuda, če s takim ne ravná po človeški, zlasti če mu ne drži obljube ali prisege, katero mu je dal, če tudi le prisiljen. „Sila kola lomi“ — ta pregovor je znan tudi bistroumnemu Turku. Kedar pa pride Evropski „parkelj“, takrat tudi on moli — z ustnicami, v srcu pa kolne, ali po naše: „z eno roko prisega, z drugo pa v žepu figo kaže“. Da prisega ali obljube nikdar ne misli držati, to je po vsem tem verjetno vsakemu.

Te misli so mi sklicale v spomin obravnavo o miru, ki so ga Turki leta 1855. v Parizu sklepali. Glavni poverjenik Turčije bil je takrat Ali-paša. Ko je spoznal, da Evropski pooblaščenci, čeravno so bili nekateri med njimi bolj mehkega čutja, ne kažejo samo le zób, ampak jih je tudi volja vgrizniti, če bi se Turčija ne podala, je stopil — kakor o sedanjih konferencah Midhat-paša — nenadoma pred-nje s popolnim načrtom ustave, ali, kakor so takrat rekli, reformo, ki je kristjanom obetala še mnogo več, nego so Evropske vlade zahtevale. Ali-paša sam je prinesel v zbor ta „hat huymannum“, to je najviši ukaz sultanov, rekši, da njegovega vladarja milost podelí prostovoljno vse to svojim krščanskim podložnim, tedaj ni treba Evropejcem nikakoršnih garancij več, kajti „padišaha“ (sultana) beseda je sveta, nepreklicljiva.

Ko se je ta „hat“ v Francoskem prevodu prvokrat bral zbranim pooblaščencem Evropskim, so kar vsi strmeli nad njim; potem pa so jeli majati z glavami in pretrgali posvetovanje, češ, da zdaj jim je treba novih informacij od vladarjev svojih. Sošli pa so se drugi dan posebej brez Ali-paše in po obširnejem razgovarjanji so sklenili, da se sultanov „hat“ vzame za poroštvo mirú, da je tedaj sultan sam odgovoren za to, kar v njem obeta kristjanom.

S tem pa so stopili psu na rep. Kajti komaj je bilo to izgovorjeno, že se oglasi Ali paša in glasno protestira zoper to, da bi se to, kar sultanova „sveta“ volja daje svojim podložnim, jemalo za poroštvo mirú; to je notranja zadeva Turčije, v katero se noben inostranec vtikati ne smé, sultan pa je presveta oseba, da bi se za to, kar prostovoljno obeta, še poroštvo zahtevalo. In posrečilo se mu je pridobiti za to misel tudi pooblaščenca Avstrijskega in Angleškega; Francoski in Pruski pa sta potem zahtevala, da se ta „hat“ priloži protokolu kot „akt“; al tudi to jima ni obveljalo; „hat“ je bil v protokolu le s par besedami omenjen, in mir sklenjen brez ozira na akt „najviše sultanove milosti“.

Kako je sultan spolnoval to, kar je svojim krščanskim podložnim v onem najvišem ukazu obljubil, kaže zgodovina od 1855. l. do zadnje ustaje.

Kakor je sleparil tedaj Ali-paša Evropske vlade, tako jih je hotel tudi zdaj Midhat-paša; kajti načrt Ali-pašine ustave je Midhatovi ustavi podoben kakor jajce jajcu. Ali-paši se je posrečilo v Parizu opehariti Evropo, Midhatu pa — zdaj ne. In zakaj ne? Zato, ker je Ruski pooblaščenec general Ignatiev zagledal zajca za grmom. Rusija vé, da Turku ni nikdar nikoli nič upati.

Tako se je ta pot konferenca razbila, ker so morda tudi drugi pooblaščeneci Evropski spoznali švindel s „Turško ustavo“. Midhat-paša pa je bil zapoden, kakor zapodí glediščni vodja igralca, ki svoje naloge ne izpelje po volji njegovi. Če bi se konferenca v Carigradu ne bila razbila, ali z drugimi besedami: če bi se bilo Midhatu posrečilo vjeti Evropske vlade na limanice, bil bi danes tako mogočen v Carigradu, da bi bil lahko prekucnil še dva ali tri sultane.

Prihodnje dogodbe bodo kazale, je li to resnica, ali ne.

Mnogovrstne novice.

* *Luna bode popolnoma mrknila 27. dne t. m., to je, prihodnji torek zvečer ob poli osmih.* Če bo noč jasna, bo to lepa prikazen, ko bode poprej svetla polna luna otamneti začela zato, ker bode zemlja stopila med njo in pa med solnce, od katerega luna svojo svetlobo dobiva.

* *Še bolj mehkih zim, kakor letošnja, nahajamo v starih kronikah.* Leta 1272. je drevje zeleno ostalo do svečnice, tiči so meseca svečana valili. Leta 1421. so drevesa cvetela sušca meseca, trte pa aprila, isti mesec so bile češnje zrele. Leta 1572. je bila zima vsa podobna uni l. 1272. Leta 1585. je rž o veliki noči klasje delala. Leta 1538., 1607., 1609., 1617. in 1659. ni bilo ne snega ne mraza. Tudi zimi leta 1807. in 1847. ste bili posebno topli.

* *Velike povodnji so bile pretekli teden v Švajci* pa tudi na Českem je Moldava, in na Dunaji Donava zelo velika bila.

Naši dopisi.

V Gorici 18. febr. — Naš deželni zbor je bil sprejel preuredbo tistega paragrafa deželne ustave, vsled katerega morajo deželni odborniki stanovati v Gorici. Te nove postave, ki je določevala, da zamo-rejo odborniki biti tudi zunaj mesta stanujoči poslanci — ni potrdil presv. cesar. Vse ostane tedaj pri starem. — V torek, 20. t. m., opravi naš novi župan, g. dr. Deperis, postavno prisego v novi mestni dvorani. Najviši sklep njegove potrditve je od 2. t. m. — Kakor lani, tako se tudi letos naši posestniki in umni kmetovalci shajajo vsak torek v gostilnici pri Brandtu in imajo tu večški kmetijstveni govore. Dne 26. t. m. bo govoril dež. kmetijske šole prof. dr. König o predmetu „Vino in kemija“. Nadaljeval bode svoje razprave o vinstvu 5., 20. marca in 9. aprila. — Pustna „korsa“ je bila srednja; gledavcev je bilo veliko, toda niso imeli posebnega gledati. Odkar je bila pri nas ta veselica malo da ne opuščena, ne more več oživeti tako, da bi bila stari, sloveči Goriški korsi vredna naslednica. Opustili pa so bili naši plemenitaši korso tista leta, ko se je bila začela huda trtna bolezen (od 1852. ali 1853. naprej). Prve korse pa v pustno nedeljo še celó bilo ni. Ni bilo namreč ni

enega voza; pač pa obilno zijala prodajočih ljudi. — Bolj ko pust me mikajo že spet moje ciprese pri Kapucinih. Drevesa, o katerih sem govoril uni pot, so tista poleg ulice, ki drži proti Tržaški cesti; ali — te dni je mestno starešinstvo spet sklenilo, da se ima tudi na drugi strani — tje proti Podturnu — ulica razširiti. V ta namen prodajo Kapucini nekaj metrov vrta in — drugo lepo vrsto staro-častitljivih cipres. Takrat je starešinstvo že naprej — brez vrtnarske komisije — sklenilo, da se morajo ciprese odpraviti. Jez ne vem, zakaj tudi na tej strani našo mestno gospôdo ciprese v oči koljejo; znabiti, da jim dišijo preveč po — samostanu. — Ne daleč od Gorice (pa za zdaj ne smem povedati, kje) so našli lep in dobro ohranjen rimljanski mozaik, katerega dobi brž ko ne deželni muzej. Poprej ni bilo nikdar nič slišati o starorimskih starinah v tistem kraju. — Zdaj še o — vremenu kaj. To je zraven cipres gotovo mojih dopisov najnedolžniši predmet. Imeli smo dneve pretekli teden, o katerih naši tuji — „Nizzanski“ — gospodje pravijo, da pri njih še maja meseca tako prijetnih ni. Včeraj pa se je bilo napravilo za dež; ali — po noči je zametlo vse polno snega po gorah; vsled tega se je nebó razjasnilo in v naši Nizzi je spet lepa spomlad — bis auf weiteres.

Zdolnji Zemon na Notranjskem 17. sveč. J. P. Š. — Ker imamo zmirom voljno vreme, smo pričeli trte obrezovati, ki so prav zdrave; al drugo drevje, kakor hruške, jablane itd. ne kaže, da bo cvetelo. — Naši vaščani so se hvalevredno dela poprijeli; vedno delajo zdaj na polji: kopajo kamnje, popravljajo poti, cesto po vasi in do cesarske so tako lepo napravili, da je kaj, tudi 2 nova kanala so dodelali, ki sta bila silno potrebna. Največ zaslug o tem si je pridobil naš podžupan Andrej Baša in pa naš grajščak Fr. Skribani. Da si nista ona dva toliko prizadela, še zdaj bili bi imeli staro zanemarjeno grdobó. Zato smo jima jako hvaležni. Zdaj je naša vas vsaj vasi podobna. Kjer vlada sloga, se prav veliko lepih in koristnih reči z zedinjenimi močmi napravi! — Tudi za drevje so se naši ljudje poslednja leta vneli ter ga prav marljivo sadé. A za novce in za živež jim gre jako trda; vsaj to je sreča, da nam je Bog dal letos dobro zimo. Čebele so pa vendar zelo pomrle, tako, da nekateri panji so nad polovico delavk zgubili. Meni, ki sem jih pustil 17 čez zimo, hvala Bogú! ni do zdaj še nobeden popolno umrl. — Pustne norosti so minule; al pri nas to je skoraj po vsem Notranjskem, ni skoro nikoli tako tiho in mirno „pasal“ pust, kakor ravno letos. Ljudje so krotki, ker jim vsega primanjkuje.

Iz Kranja 17. febr. — p — Danes nas je zapustil profesor tukajšnje gimnazije Karol Glazer, vsled minister-skega ukaza od 10. t. m. „stante pede“ premeščen v Weidenau na Šlezko, odkodar na njegovo mesto pride nek suplent — trd Nemec. Osupnilo je to nenadno premeščenje vse naše meščane tem bolj, ker je profesor Glazer bil velespoštovan učitelj, mož mirnega značaja, obnašal se v vsacem oziru izgledno. Edina pregreha njegova mora po takem le biti to, da je poleg izvrstne učiteljske sposobnosti bil pošten narodnjak in čitalnici naši v pevskem oziru marljiv podpornik. Po vsem mestu gre glas, da ga je denunciral neki „kolega“, ki ga tudi nasprotna nam stranka tako pisano gleda, da mu je iz kazine slovó dala. O tej dogodbi zdi se nam pa to dvojno še posebno čudno; prvič to: naša gimnazija bila je osnovana za narodno gimnazijo, to je, s slovenskim učnim jezikom, in zdaj daje nam — Nemčija učitelje; drugo čudo pa je to, da ima vlada denarja dovolj za stroške taci premeščenj, za poplačanje stvarnih potreb-